

**ВИЩИЙ НАВЧАЛЬНИЙ ЗАКЛАД
«КИЇВСЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ РИНКОВИХ ВІДНОСИН»
Kyiv University of Market Relations**

ЗБІРНИК ТЕЗ

міжнародної науково-практичної конференції

THESIS

of International Scientific and Practical Conference

ЗАКОНОДАВСТВО УКРАЇНИ: ПРОБЛЕМИ І ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ

30 квітня 2025 року

April, 30, 2025

**LEGISLATION OF UKRAINE:
CHALLENGES AND DEVELOPMENT PROSPECTS
IN THE CONTEXT OF MARTIAL LAW**

**Київ 2025
Kyiv 2025**

УДК 34
Т68

*Рекомендовано до друку рішенням Вченої ради
ВНЗ «Київський університет ринкових відносин»,
(протокол № 9 від 01.05.2025 р.)*

Рецензенти:

Надія Армаш, доктор юридичних наук, доцент, заступник директора ДП «Центр судової експертизи та експертних досліджень» Державної судової адміністрації України

ЗАКОНОДАВСТВО УКРАЇНИ: ПРОБЛЕМИ І ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ: збірник тез міжнародної науково-практичної конференції (Київ, 30 квітня 2025) / за заг. ред. к.ю.н., доцента, завідувача кафедри права Загрішевої Н.В. – Київ: ВНЗ «Київський університет ринкових відносин», – Київ, 2025.– 257 с.

Збірник наукових праць присвячений питанням юридичної науки в умовах воєнного стану. Він дає можливість отримати чітке уявлення про теоретико-правові та методологічні проблеми правотворення, проблеми правотворення в окремих сферах адміністративного, господарського, цивільного, кримінального, екологічного та інших галузей права, проблеми реалізації норм міжнародного права в національному законодавстві України.

Збірник розрахований на науковців, викладачів, аспірантів, студентів і фахівців у сфері права, державного управління тощо.

Збірник друкується в авторській редакції. Відповідальність за достовірність і точність інформації, наданої в рукописах, несуть автори.

РЕДКОЛЕГІЯ:

Надія ЗАГРІШЕВА, кандидат юридичних наук, доцент, завідувач кафедри права Вищого навчального закладу «Київський університет ринкових відносин» (Київ, Україна).

Юлія ВОЛКОВА, доктор юридичних наук, професор, професор кафедри права Вищого навчального закладу «Київський університет ринкових відносин» (Київ, Україна)

Ігор СЕРГЄЄВ, кандидат юридичних наук, доцент, доцент кафедри права Вищого навчального закладу «Київський університет ринкових відносин» (Київ, Україна)

Олег ГАЙДУЧОК, викладач кафедри права Вищого навчального закладу «Київський університет ринкових відносин» (Київ, Україна).

УДК 34
Вищий навчальний заклад
«Київський університет ринкових відносин», 2025

УДК 340.134+339.727.22

Богдан Володимирович ДЕРЕВ'ЯНКО,

доктор юридичних наук, професор

ДУ «Інститут економіко-правових досліджень імені В.К. Макутова

НАН України»,

Київ, Україна

ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-7408-8285>

НОРМОПРОЄКТУВАННЯ ПІДТРИМКИ ВНУТРІШНЬОГО ТА ІНОЗЕМНОГО ІНВЕСТИВАННЯ В ЕКОНОМІКУ УКРАЇНИ

Україна фактично вже більш ніж 11 років протистоїть військовій машині країни, територія якої становить близько 1/8 частини суходолу Землі. У таких умовах робота багатьох суб'єктів економіки позитивно відбивається на обсязі ВВП, а фактично не приносить користі економіці через швидке використання або знищення результатів (мова ведеться про продукцію суб'єктів ВПК (у світлі нещодавно прийнятого Закону України «Про особливості регулювання діяльності юридичних осіб окремих організаційно-правових форм у перехідний період та об'єднань юридичних осіб» [1] використання терміну «підприємств ВПК» виглядає ностальгією, знуцанням або образою). Економіка потребує збільшення випуску як продукції ВПК, так і товарів народного споживання та засобів виробництва для різних галузей і сфер. Сьогодні цьому може сприяти залучення внутрішніх та іноземних інвестицій. Причому в умовах війни внутрішні інвестиції найчастіше носять разовий характер, надаються у вигляді зброї і боєприпасів конкретним військовим підрозділам. Тому саме зовнішні інвестиції можуть бути спрямовані у розвиток виробництва продукції народного споживання та товарів невійськового призначення. У розвиток підтримки іноземних інвесторів мають бути спрямовані зусилля учасників нормопроекткування як першої стадії процесу нормотворення.

Стосовно нормопроекткування положень українського законодавства про підтримку іноземних інвесторів слід навести досвід окремих держав. Так, у багатьох державах світу, зокрема КНР, Республіці Польща, Республіці Казахстан, Республіці Південна Корея та деяких інших успішно зарекомендували себе спеціальні (вільні) економічні зони (СЕЗ), суб'єкти господарювання в яких (резиденти та іноземці) мають певні податкові, митні, інвестиційні, фінансові, організаційні та інші пільги. У КНР кількість СЕЗ досить велика [2, с. 19] і постійно зростає. У Польщі і Казахстані до 20 СЕЗ у кожній досягають високих результатів. У Південній Кореї крім СЕЗ інтенсивно утворюються корпоративні об'єднання за участі інвесторів. Високі показники зростання ВВП у чотирьох названих країнах певною мірою пов'язані і з функціонуванням СЕЗ.

Шляхом проведення нескладних арифметичних операцій можна встановити, що за різними даними із відкритих джерел:

- номінальний ВВП КНР з 1990 по 2024 рік зріс більше ніж у 45 разів (з 390,279 млрд. до 17,66 трлн. дол. США);
- номінальний ВВП Республіки Польща з 1990 по 2024 рік зріс більше ніж у 14 разів (з 64,55 до 915,4 млрд. дол. США);
- номінальний ВВП Республіки Казахстан з 1990 по 2024 рік зріс у 16 разів (з 11,25 до 180 млрд. дол. США);
- номінальний ВВП Республіки Південна Корея з 1990 по 2024 рік зріс у 6,5 разів (з 263,776 млрд. до 1,71 трлн. дол. США).

У той же час номінальний ВВП України з 1990 по 2024 рік зріс трохи більше ніж у 2 рази, а реальний ВВП України за 2023 рік склав лише 52% від реального ВВП України 1991 року.

Враховуючи позитивний досвід діяльності внутрішніх та іноземних суб'єктів господарювання на територіях СЕЗ у багатьох країнах та раніше в Україні, виглядає доречним спрямування процесів нормопроєктування у бік розробки та прийняття оновлених законів, аналогічних Закону України «Про загальні засади створення і функціонування спеціальних (вільних) економічних зон» від 13 жовтня 1992 року № 2673-ХІІ, який втратив чинність 9 липня 2022 року [3]. На основі цього Закону в Україні було прийнято кілька спеціальних законів і діяли СЕЗ «Азов», «Донецьк», «Закарпаття», «Інтерпорт Ковель», «Курортотополіс Трускавець», «Миколаїв», «Порто-франко», «Порт Крим», «Рені», «Славутич», «Яворів», у більшості з яких суб'єкти господарювання досягли високих економічних результатів і сприяли розвитку відповідних територіальних громад та наповненню державного бюджету за рахунок податків від росту виробництва. Також на основі спеціальних законів в Україні діяли території пріоритетного розвитку (ТПР) із спеціальним режимом інвестиційної діяльності: в Автономній Республіці Крим, у Волинській області, у Донецькій області, у Закарпатській області, у Житомирській області, у Луганській області, у Чернігівській області, у м. Харків, у м. Шостка Сумської області, де також були позитивні для місцевих територіальних громад і держави результати. Крім скасованого загального Закону та спеціальних законів про СЕЗ і ТПР Господарський кодекс України містить главу 38 «Іноземні інвестиції», Розділ VIII «Спеціальні режими господарювання», у складі якого міститься глава 39 «Спеціальні (вільні) економічні зони» [4].

Слід вказати, що 10 березня 2025 року групою народних депутатів (О.В. Ковальчуком, Д.Г. Арахамією, Д.О. Гетманцевим та ін. (загалом 9 народними депутатами) було подано до Верховної Ради України проєкт постанови «Про розроблення законодавчої бази для створення преференційних умов діяльності бізнесу країн-партнерів України в рамках Післявоєнного Альянсу», де серед іншого було запропоновано внесення змін до чинного законодавства, зокрема до Господарського кодексу України – з

метою визначення особливого порядку ведення бізнесу іноземними суб'єктами господарської діяльності, що мають постійне місцезнаходження або постійне місце проживання на території країн-партнерів України, включаючи спрощені реєстраційні та дозвільні процедури, із забезпеченням особливих умов для суб'єктів господарської діяльності зі США [5].

Згадування у проєкті постанови ВР України Господарського кодексу України не виглядає як помилка, а виглядає як нагальна потреба. Кодифікація відносин у сфері економіки розпочалася у світі на початку XIX століття і отримала місце в економічно розвинених державах світу. Російська імперія, СРСР мали недорозвинену сировинновидобувну екстенсивну економіку, і можливо тому не кодифікували економічне законодавство.

В сучасній історії людства економічне законодавство було декодифіковане лише в Італії часів Муссоліні і в Україні у 2025 році. Країна-агресор – російська федерація – багато років поспіль настійно радила Україні скасувати Господарський кодекс і одразу це зробила на тимчасово окупованих нею територіях – так званих «днр» та «лнр». Серед країн-колишніх республік СРСР найбільш економічно розвинені – країни Балтії і Казахстан – кодифікували своє економічне законодавство; економічно заможний Азербайджан має наповнення економіки за рахунок видобутку сировини, а решта колишніх республік СРСР переважно є автократіями з екстенсивним розвитком обмеженої економіки та еміграцією трудових ресурсів і з відсутніми відповідними кодексами.

Очевидно, що втрата чинності Господарським кодексом України, яка має відбутися 28 серпня 2025 року, є помилкою у системі нормопроєктування і є помилковим рішенням Верховної Ради України. Наявність пропозицій до Господарського кодексу України у названому вище проєкті постанови Верховної Ради України, рівно як і наявність лише у Господарському кодексі України норм, що містяться у Розділі VIII «Спеціальні режими господарювання», є підтвердженням незамінності Господарського кодексу України [4]. У випадку втрати чинності Господарським кодексом України буде порушено норму підпункту 8 пункту 22 частини першої статті 92 Конституції України стосовно встановлення виключно законами України порядку утворення і функціонування вільних та інших спеціальних зон, що мають економічний чи міграційний режим, відмінний від загального [6].

Очевидні помилки, допущені раніше під час нормопроєктування, мають своєчасно виправлятися. Тому пропонуємо у статті 17 «Прикінцеві і перехідні положення» Закону України «Про особливості регулювання діяльності юридичних осіб окремих організаційно-правових форм у перехідний період та об'єднань юридичних осіб» від 9 січня 2025 року № 4196-IX [1] видалити частину третю зі змістом: «Визнати Господарський кодекс України (Відомості Верховної Ради України, 2003 р., №№ 18-22, ст. 144) таким, що втратив чинність, з дня введення в дію цього Закону» [1]. Також потрібне повернення законів України, які б надали можливість

утворення у межах певних географічних територій СЕЗ та у межах адміністративно-територіальних одиниць ТПР.

Список використаних джерел:

1. Про особливості регулювання діяльності юридичних осіб окремих організаційно-правових форм у перехідний період та об'єднань юридичних осіб: Закон України від 9 січня 2025 року № 4196-IX. *Офіційний портал Верховної Ради України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4196-20#Text>
2. Деревянко Б.В., Грудницька С.М. Державне регулювання функціонування промислово-фінансових груп у сфері підприємницької діяльності: Монографія. За ред. М.К. Галянтича. К.: Науково-дослідний інститут приватного права і підприємництва, 2005. 176 с.
3. Про загальні засади створення і функціонування спеціальних (вільних) економічних зон: Закон України від 13 жовтня 1992 року № 2673-ХІІ (втратив чинність). *Відомості Верховної Ради України*. 1992. № 50. Ст. 676.
4. Господарський кодекс України: Закон України від 16 січня 2003 року № 436-IV. *Відомості Верховної Ради України*. 2003. № 18-22. Ст. 144.
5. Про розроблення законодавчої бази для створення преференційних умов діяльності бізнесу країн-партнерів України в рамках Післявоєнного Альянсу: проєкт постанови Верховної Ради України від 10 березня 2025 року № 13067. *Офіційний портал Верховної Ради України*. URL: <https://itd.rada.gov.ua/billInfo/Bills/Card/55939>
6. Конституція України: Закон України від 28 червня 1996 року № 254к/96-ВР. *Відомості Верховної Ради України*. 1996. № 30. Ст. 141.